Барда районы иҗтимагый-сәяси газетасы

Оештыручылары - район администрациясе, редакция коллективы

ҖОМГА,
21 НОЯБРЬ,
2008 ел

№ 136-137
(9285-9286)

1931 елдан чыга

ФӘННИ-ГАМӘЛИ КОНФЕРЕНЦИЯ

БҮГЕН - САЛЫМ ОРГАННАРЫ ХЕЗМӘТКӘРЛӘРЕ КӨНЕ

№ 136-137
«Рассвет» 21 ноября 2008

АРХЕОЛОГИЯ

Впереди – новые открытия

В современном обществе изучению и охране археологического наследия уделяется большое внимание. Археологические памятники составляют важную часть историко-культурного наследия, подлежат охране, учету со стороны государства, нуждаются в изучении и популяризации. Именно поэтому в июле, сентябре 2008г. по решению Краевого центра охраны памятников истории и культуры (КЦОП) г. Перми ученые ГОУ ВПО «Удмуртский государственный университет» проводили мониторинг археологических объектов в Бардымском районе Пермского края.

Мониторинг – это «наблюдение за окружающей средой с целью контроля, охраны и прогноза ее состояния, связанного с хозяйственной деятельностью человека» (Толковый словарь русского языка).

Археологический мониторинг предполагал проверку состояния ранее известных памятников (древние поселения: стоянки, селища, могильники), фотофиксацию современного состояния, степень хозяйственного воздействия человека на площадки памятников, уточнение характера использования земель, на которых располагаются памятники археологии (применение территорий под покосы и пастбища в летний период и т.д.), границы и площадь земельного участка, а также их собственника и др.

По состоянию на 2008г. в Бардымском районе насчитывается 34 объекта, состоящих на государственном учете. Хронологический интервал археологических объектов охватывал период от каменного века до средневековья. В ходе работ были открыты новые городища периода железного века, раннего средневековья: два городища возле д. Кудаш, одно городище возле д. Усть-Ашап, одно городище возле д. Куземьярово, местонахождение кости древнего животного (мамонта).

В результате все памятники Бардымского района были проверены, состояние большинства из них можно оценить как удовлетворительное. Нарушений не обнаружено. Вместе с тем считаем, что необходимо следить за использованием площадок памятников, например, планируемое строительство автомобильной дороги в районе (участок дороги 35 км), который может нарушить стоянку каменного века Баланкуак. Определенную заботу вызывают селища около д. Чувашаево, одно из которых «затрагивает» интересы нефтяников, памятник попадает в зону реконструкции нефтепровода. Руководителям сельских поселений, земельного комитета следует обратить самое пристальное внимание на эти объекты и согласовать все работы в установленном порядке, в том числе получить документ – результаты историко-культурной экспертизы.

Участниками мониторинга были археологи, но успех мероприятия был достигнут, благодаря огромной помощи, поддержке и вниманию со стороны представителей администрации района, отдела культуры, районного краеведческого музея. Благодаря их усилиям были решены все вопросы по транспорту, проживанию. В ходе мероприятий мониторинга, проводимых в июле 2008г., глава Куземьяровского сельского поселения И.Ш. Мукминов в июле посетил практически все археологические памятники в пределах поселения, которое возглавляет. Считаем, что это очень хороший пример для подражания другим руководителям, которым полезно было бы знать местоположение древних памятников на территории своего поселения. Выезжали на некоторые памятники археологии зав. отделом культуры Е.Н. Калимуллина, директор музея А.С. Мавликаева. При участии Анисы Салимовны было открыто городище возле д. Усть-Ашап.

Особо хотелось бы сказать о мировом судье Фидияте Билаловиче Мансурове, проводнике-знатоке своих родных мест, любителе природы и человеке, глубоко заинтересованном в изучении древнейших страниц истории края. В этот раз при содействии Ф.Б. Мансурова были открыты городища у дд. Кудаш, Куземьярово и местонахождение древней палеофауны (возможно, кость от скелета мамонта).

Благодаря проводникам в окрестностях д. I Краснояр Азату Зарифовичу Ибрагимову и жителю д. Кудаш Фанису Автаховичу Сарманову, были определены точные координаты расположения археологических объектов, а также водителю автомобиля Ильгизу Маликовичу Мансурову, который виртуозно и точно привозил нас на места археологических памятников.

Охрана памятников историко-культурного наследия – наша общая задача. Работы ученых по сохранению объектов археологии в Бардымском районе будут продолжены. Впереди новые открытия.

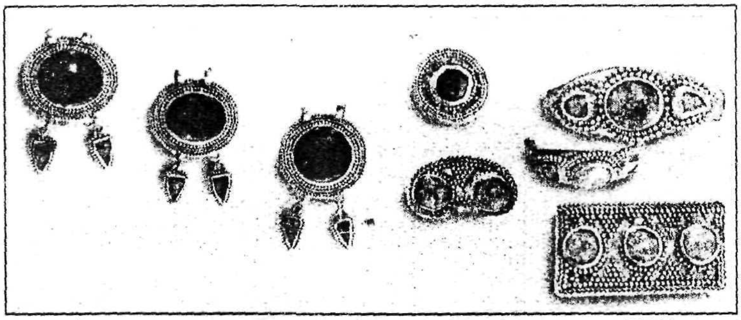

Золотые украшения с каменными вставками, конец IV-V вв.н.э.

Ольга КАЗАНЦЕВА,
кандидат исторических наук.

БАРДЫМСКАЯ СКАЗКА

Алда - яңа ачышлар

Хәзерге җәмгыятьтә археологик мирасны өйрәнүгә һәм саклауга зур игътибар бирелә. Археологик һәйкәлләр тарихи-мәдәни мирасның әһәмиятле өлешен тәшкил итә, алар дәүләт ягыннан саклауга, исәпкә алуга, өйрәнүгә һәм популяризациялә үгә мохтаҗ. Нәкъ менә шуңа күрә дә 2008 елның июлендә, сентябрендә Пермьнең тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне саклау край үзәге карары буенча "Удмурт дәүләт университеты" ГОУ ВПОсы галимнәре Пермь крае Барда районында археологик объектларга мониторинг үткәрделәр.

Мониторинг - ул "кешенең хуҗалык эшчәнлеге белән бәйле рәвештә әйләнә-тирә мохитнең торышын контрольләү, саклау һәм прогнозлау максаты белән күзәтү" (Рус теле аңлатмалы сүзлегеннән).

Археологик мониторинг элек билгеле булган һәйкәлләрнең (борынгы поселениеләр: кешеләр яшәгән урыннар, авыллар, каберлекләр) торышын тикшерүне, аларның хәзерге хәлен фотофиксацияләүне, һәйкәлләр мәйданчыгында кешенең хуҗалык итү йогынтысы нинди дәрәҗәдә булуын ачыклауны, археология һәйкәлләре урнашкан җирләрне файдалану характерына төгәллек кертү (территорияләрне чабулыклар һәм җәйге чорда көтүлекләр һ.б. итеп файдалану), җир участоклары чикләрен һәм мәйданнарын һәм шулай ук аларның хуҗаларын һ.б. тикшерүне күз алдында тотты.

2008 елга булган мәгълүматлар буенча Барда районында дәүләт учетында торган 34 объект бар. Археологик объектларның хронологик интервалы таш гасырдан уртача гасырга кадәрге чорны тәшкил итә. Эшләр барышында тимер гасыр, иртә урта гасыр чорындагы яңа шәһәрчекләр: Кодаш авылы янында ике шәһәрчек, Башап Түз янындагы бер шәһәрчек, берсе Байавыл янындагы шәһәрчек, борынгы хайванның (мамонтның) сөякләре яткан урын табылды.

Мониторинг вакытында Барда районының бөтен һәйкәлләре дә тикшерелде, аларның күпчелегенең торышын канәгатьләнерлек дип бәяләргә була. Аларга зыян китерелмәгән. Ләкин шулай да һәйкәлләр мәйданчыгыннан файдалануны күзәтеп торырга кирәк, дип саныйбыз, мәсәлән, районда автомобиль юлын төзү (юлның 35 км участогы) планлаштырыла, ул таш гасыр чорында халык яшәгән Баланкуак урынына зыян китерергә мөмкин. Чувашай авылы янындагы элеккеге авыл урынына аеруча һәйкәлләрне карап чыкты. Аның мондый эшчәнлеге башкаларга да үрнәк булып тора, башлыклар үз поселениеләрендәге борынгы һәйкәлләрне белергә тиеш. Археологик һәйкәлләрнең кайберләренә мәдәният бүлеге мөдире Е.Н.Кәлимуллина, музей директоры Ә.С.Мәүликаева да барды. Әнисә Сәлимовна катнашында Башап Түз авылы янындагы шәһәрчек ачылды.

Мировой судья Фидият Билал улы Мансуров турында аеруча уңай фикердә калдык, ул туган

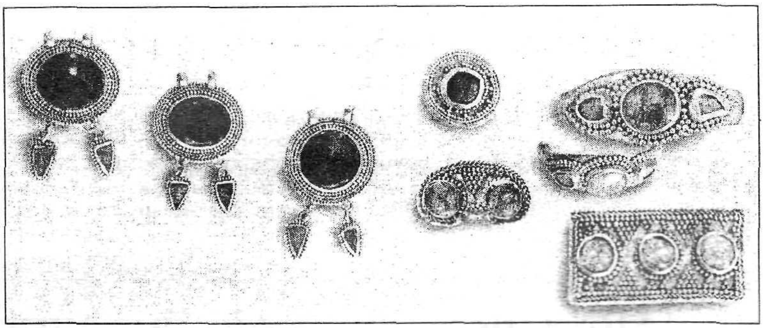

Бизәнү әйберләре, безнең эраның IV-V гасырлары

игътибар таләп ителә, чөнки аның яныннан нефть үткәргеч үтә, ә аңа реконструкция ясалачак. Бу объектлар авыл поселениеләре, җир комитеты җитәкчеләренең аеруча игътибар үзәгендә булырга тиеш һәм бөтен эшләрне билгеләнгән тәртиптә, килешенеп башкарылырга тиеш, шул исәптән документ - тарихи-мәдәни экспертиза нәтиҗәләр дә булырга тиеш.

Мониторингта археологлар катнаштылар, бу чараны оештыруда район администрациясе, мәдәният бүлеге, район туган якны өйрәнү музее вәкилләре зур ярдәм күрсәттеләр һәм шуңа да уңышлы үтте. Аларның булышлыгы белән транспорт, яшәү буенча барлык мәсьәләләр хәл ителде. 2008 елның июлендәге мониторинг чаралары барышында Каенавыл поселениесе башлыгы И.Ш.Мөэминов үз территориясендәге барлык археологик ягын яхшы белүче, табигатьне яратучы, край тарихының борынгысы белән бик кызыксынган кеше. Бу юлы Ф.Б.Мансуровның булышлыгы белән Кодаш, Байавыл янындагы шәһәрчекләр һәм борынгы палеофауна (мамонт сөяге булырга мөмкин) урыны ачылды.

I Әрҗәннән Азат Ибраһимов һәм Кодашта яшәүче Фәнис Сармановның тырышлыклары белән археологик объектлар төгәл урнашкан урыннар билгеләнде, һәм шулай ук водитель Илгиз Мәлик улы Мансуровка рәхмәтебез зур.

Тарихи-мәдәни мирас һәйкәлләрен саклау - безнең уртак бурычыбыз. Барда районында галимнәрнең археологик объектларны саклау буенча эшләре дәвам итәчәк. Алда яңа ачышлар көтә.

Ольга КАЗАНЦЕВА,
тарих фәннәре кандидаты.